

Część I

Prawo hiszpańskie

Parte I

Derecho español

Rozdział I.

Hiszpania w UE

I.1. Integracja europejska – główne etapy, założenia i droga Hiszpanii do członkostwa w Unii Europejskiej

I.1.1. Początkowe etapy integracji europejskiej i przystąpienie Hiszpanii do Wspólnot Europejskich

Historia myśli integracji europejskiej sięga swymi początkami czasów średniowiecza i monarchii Karola Wielkiego, zwolennika jedności świata chrześcijańskiego. Idea wspólnoty europejskiej pojawiała się wielokrotnie w pismach i działaniach wielu władców, polityków i myślicieli w okresie Średniowiecza (Pierre Dubois w traktacie *De recuperatione Terrae Sanctae*), Odrodzenia i Oświecenia (Maximilian Sully i jego koncepcja Stanów Zjednoczonych Europy, opat Charles Irénée de Saint-Pierre – twórca idei trwałego pokoju w Europie, zabezpieczonego przez parlament federacji równouprawnionych państw, Jean Jacques Rousseau głoszący hasła utworzenia federacji państw z ogólnoeuropejskim sejmem). Immanuel Kant w traktacie *Zum ewigen Frieden* zawarł koncepcję utworzenia Stanów Zjednoczonych Europy jako federacji wolnych republikańskich państw. W 1814 roku Claude Henri Saint-Simone i Augustin Thierry przedstawili plan utworzenia Zjednoczonej Europy w postaci ponadnarodowego państwa. Hasła utworzenia Zjednoczonej Europy czy Stanów Zjednoczonych Europy – różniące się między sobą w wielu kwestiach szczegółowych, ale zawsze podkreślające jedność Europy – były w XIX wieku głoszone przez licznych myślicieli, filozofów i polityków. W świetle pojawiających się pod koniec XIX wieku tendencji nacjonalistycznych idee te przestały być popularne, bądź nadano im zupełnie inny od pierwotnego charakter (np. niemiecka teoria „Mitteleuropy” jako „przestrzeni niemieckiego przeznaczenia”). W okresie międzywojennym powróciły one w hasłach ruchu paneuropejskiego. W 1930 roku Aristide Briand przedstawił memorandum rządu francuskiego w sprawie utworzenia Stanów Zjednoczonych Europy kierowane do europejskich członków Ligi Narodów. Punkt wyjścia stanowić miała unia celna między Francją, Niemcami i Wielką Brytanią.

Właściwa historia integracji europejskiej rozpoczęła się po zakończeniu II wojny światowej – w jej wyniku powstała Unia Europejska obejmująca obecnie 27 państw

członkowskich. W 1950 roku francuski minister spraw zagranicznych Robert Schuman przedstawił projekt unifikacji europejskiego sektora węgla i stali. Jego propozycje stały się podstawą do opracowania przez Jeana Monneta projektu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali oraz negocjacji prowadzonych przez sześć państw: Francję, Niemcy, Włochy, Belgię, Holandię i Luksemburg, w wyniku których 18 kwietnia 1951 roku w Paryżu podpisały one **Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali – EWWiS** (*Tratado constitutivo de la Comunidad Europea del Carbón y del Acero – CECA*). Cel EWWiS stanowiło wspieranie rozwoju gospodarczego, wzrost zatrudnienia i podniesienie poziomu życia w państwach członkowskich poprzez ustanowienie wspólnego rynku węgla i stali. Traktat, który wszedł w życie w 1952 roku, został zawarty na okres 50 lat i przestał obowiązywać w dniu 23 lipca 2002 roku.

Idea rozszerzenia współpracy pomiędzy państwami członkowskimi także na inne dziedziny niż sektor węgla i stali, znalazła swój wyraz w podpisanych w dniu 25 marca 1957 roku w Rzymie **Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Gospodarczą – EWG** (*Tratado constitutivo de la Comunidad Económica Europea – CEE*) oraz **Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej – EWEA** (*Tratado constitutivo de la Comunidad Europea de la Energía Atómica – CEEA*). Oba traktaty weszły w życie z dniem 1 stycznia 1958 roku. Traktat ustanawiający EWEA dotyczył sektora produkcji i eksploatacji energii atomowej, natomiast Traktat ustanawiający EWG obejmował przede wszystkim dziedzinę gospodarcze. Z upływem czasu to właśnie EWG stała się główną Wspólnotą, a EWWiS oraz EWEA nabrały wobec niej charakteru „wspierającego”.

Zgodnie z art. 2 Traktatu ustanawiającego EWG, zadania Wspólnoty stanowić miało *popieranie w całej Wspólnocie harmonijnego rozwoju działalności gospodarczej, stałego i zrównoważonego wzrostu, zwiększonej stabilności, przyspieszonego podwyższania poziomu życia oraz ściślejszych związków między państwami członkowskimi*. W preambule jako cele EWG wskazano między innymi: zapewnienie postępu gospodarczego i społecznego krajów członkowskich poprzez wspólne działania i usuwanie barier dzielących Europę, zagwarantowanie stabilności w rozwoju, równowagi w wymianie handlowej i uczciwości w konkurencji, wzmocnienie jedności gospodarek i zapewnienie ich harmonijnego rozwoju. Zadania te miały być realizowane poprzez ustanowienie wspólnego rynku i stopniowe zbliżanie polityk gospodarczych państw członkowskich. Mimo że w traktacie występowało pojęcie wspólnego rynku, nie zawierał jego definicji; nie została ona też wprowadzona przez żaden z późniejszych traktatów. Wypracował ją dopiero Europejski Trybunał Sprawiedliwości, który w orzeczeniu z dnia 5 maja 1982 roku w sprawie C-15/81 Gaston Schul³ określił **wspólny rynek** (*mercado común*) jako *zniesienie wszelkich barier handlowych wewnątrz Wspólnoty w celu połączenia rynków krajowych w jeden jednolity rynek, którego warunki funkcjonowania możliwie jak najbardziej staną się podobne do warunków funkcjonowania rzeczywistego rynku wewnętrznego*.

³Zbiór Orzeczeń 1982, s. 1409, hiszpańskie wydanie specjalne: s. 349.

Traktaty założycielskie (*Tratados constitutivos/fundacionales*) były kilkakrotnie modyfikowane, między innymi w związku z kolejnymi rozszerzeniami Wspólnot przez traktaty akcesyjne. W roku 1973 do Wspólnot Europejskich weszły Dania, Irlandia i Wielka Brytania, w roku 1981 – Grecja, w roku 1986 – Hiszpania i Portugalia, w roku 1995 – Austria, Finlandia i Szwecja, w roku 2004 – Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia i Węgry, a w roku 2007 – Bułgaria i Rumunia. Postanowienia traktatowe rozwijano i modyfikowano także w innych traktatach: Traktacie Fuzyjnym⁴, Jednolitym Akcie Europejskim⁵, Traktacie o Unii Europejskiej⁶ (który zmienił nazwę Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej na Wspólnotę Europejską, a Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą na Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, dalej TWE), Traktacie z Amsterdamu⁷, Traktacie z Nicei⁸, Traktacie z Lizbony⁹. W wyniku wejścia w życie tego ostatniego obecnie obowiązujące podstawy traktatowe Unii Europejskiej zawarte są w wersjach skonsolidowanych¹⁰:

- Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (*Tratado de funcionamiento de la Unión Europea*), dalej TFUE,
- Traktatu o Unii Europejskiej (*Tratado de la Unión Europea*), dalej TUE.

Zgodnie z art. 1 TUE *Podstawę Unii stanowi niniejszy Traktat oraz Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (...). Oba te Traktaty mają taką samą wartość prawną.* Ponadto zgodnie z art. 6 ust. 1 zd. 1 TUE Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie Praw Podstawowych z 7 grudnia 2000 roku, w brzmieniu dostosowanym 12 grudnia 2007 roku w Strasburgu, która ma taką samą wartość prawną jak Traktaty.

W czasie powstawania Wspólnot Europejskich Hiszpania, pod dyktatorskimi rządami generała Francisco Franco y Bahamonde (ur. 1892, zm. 1975, rządy 1936–1975), który przybrał tytuł Wodza Hiszpanii (*Caudillo de España*) znajdowała się w izolacji od reszty Europy. Wprawdzie w 1962 roku złożyła wniosek o przyjęcie do Wspólnot Europejskich, lecz nie został on uwzględniony (z uwagi na charakter rządów generała Franco). Lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte ubiegłego wieku stanowiły okres stopniowego otwierania się Hiszpanii na świat zewnętrzny, czego przejawem było między innymi podpisanie 29 czerwca 1970 roku **Preferencyjnej Umowy Handlowej z Europejską Wspólnotą Gospodarczą** (*Acuerdo Preferencial Comercial con la Comunidad Económica Europea*). Ponowny wniosek o przyjęcie do Wspólnot Europejskich

⁴ Podpisany w dniu 8 kwietnia 1965 roku w Brukseli.

⁵ Podpisany w dniach 17 i 28 lutego 1986 roku w Luksemburgu i Hadze.

⁶ Podpisany w dniu 7 lutego 1992 roku w Maastricht.

⁷ Podpisany w dniu 2 października 1997 roku w Amsterdamie.

⁸ Podpisany w dniu 26 lutego 2001 roku w Nicei.

⁹ Podpisany w dniu 13 grudnia 2007 roku w Lizbonie.

¹⁰ Wersje skonsolidowane Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE Nr C 83, 30.03.2010).

Hiszpania złożyła w 1977 roku. W owym czasie przeprowadzano już w niej pokojowy proces transformacji demokratycznej, co było możliwe między innymi dzięki:

- wzrostowi gospodarczemu, jakiego doświadczyła Hiszpania w latach siedemdziesiątych (jakkolwiek osłabił go znacząco kryzys paliwowy w 1973 roku);
- wcześniejszym stopniowemu otwieraniu się na zewnątrz (między innymi podpisanie porozumień z USA i konkordatu z Watykanem w 1953 roku, uczestnictwo Hiszpanii w wielu organizacjach międzynarodowych, zawarcie Preferencyjnej Umowy Handlowej z EWG w 1970 roku);
- ukształtowaniu się pokojowo nastawionej klasy średniej oraz relatywnej wolności i tolerancji (między innymi uchwalenie w 1966 roku Ustawy o Prasie i Druku – *Ley de Prensa e Imprenta*, czy w 1967 roku Ustawy o Wolności Religijnej – *Ley de Libertad Religiosa*).

W ostatnich latach życia generała Franco w Hiszpanii ukształtowały się trzy koncepcje dalszej ewolucji systemu rządów. Ośrodki najbardziej ortodoksyjne głosiły koncepcję **frankizmu bez Franco** (*franquismo sin Franco*), zakładającą utrzymanie dotychczasowego systemu rządów, z ewentualnymi niewielkimi zmianami. Skrajnym poglądem wobec tak rozumianej koncepcji **kontynuacji** (*continuismo*) była zgłaszana przez ośrodki opozycyjne koncepcja **zerwania** (*ruptura*): utworzenia tymczasowego rządu i rozpoczęcia procesu konstytucyjnego. Pomiędzy tymi dwiema koncepcjami można umiejscowić hasła zwolenników **reformy** (*reforma*), którzy opowiadali się za demokratyczną ewolucją reżimu w myśl hasła: „iść z ustawy do ustawy przez ustawę” (*ir de la ley a la ley por la ley*). Ostatecznie proces transformacji demokratycznej w Hiszpanii stanowił swoistego rodzaju syntezę drugiej i trzeciej koncepcji. Nastąpiło bowiem odcięcie od dawnego systemu politycznego i szybkie przyjęcie Konstytucji, z tym że procesy te zachodziły w drodze reformy, poprzez pokojowe przejście z dawnego systemu reżimowego do nowego systemu demokratycznego¹¹.

Konstytucja Hiszpanii weszła w życie z dniem jej ogłoszenia, tj. 29 grudnia 1978 roku. W roku 1979 rozpoczęły się oficjalne rokowania odnośnie przystąpienia Hiszpanii do Wspólnot Europejskich, a ich uwieńczeniem było **podpisanie traktatu akcesyjnego w dniu 12 czerwca 1985 roku, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1986 roku**. Zdarzenia te stanowiły zarówno wyraz, jak i efekt demokratycznych przemian w Hiszpanii, jakie następowały po śmierci generała Franco. Hiszpania nie tylko bardzo szybko stała się liczącym się członkiem Wspólnot, ale także jednym z największych beneficjentów pomocy z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Dzięki uzyskanemu wsparciu dokonały się w niej pozytywne przekształcenia w zakresie infrastruktury, obszarów wiejskich, przemysłu, turystyki oraz sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Nastąpił rozwój najbardziej zacofanych regionów, a także rolnictwa i rybołówstwa. Dynamicznie rozwinęła się hiszpańska klasa średnia oraz podniósł się ogólnie poziom życia.

¹¹ Szerzej zob. A. L. Alonso de Antonio, J.A. Alonso de Antonio, *Derecho Constitucional Español*, Madrid, IV Edición, s. 7.

I.1.2. Rynek wewnętrzny i jego podstawowe swobody (wolności)

W roku 1986 podpisano **Jednolity Akt Europejski** (*Acta Única Europea*), otwierający kolejny istotny etap integracji europejskiej. Wszedł on w życie z dniem 1 lipca 1987 roku. Zmienił część postanowień traktatów założycielskich, a część z nich uzupełnił. Dotyczył przede wszystkim kwestii instytucjonalnych (m.in. formalnego uznania Rady Europejskiej, rozszerzenia uprawnień Parlamentu Europejskiego oraz powołania Sądu Pierwszej Instancji). Jego niezwykle istotna rola polegała na wprowadzeniu do Traktatu ustanawiającego EWG przepisów o **rynku wewnętrznym** (*mercado interior*), stanowiącym zgodnie z art. 26 ust. 2 TFUE (dawnym art. 14 ust. 2 TWE), *obszar bez granic wewnętrznych, w którym jest zapewniony swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału, zgodnie z postanowieniami Traktatów*. Swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału stanowią **podstawowe swobody (wolności) rynku wewnętrznego** (*libertades fundamentales del mercado interior*).

Spośród przepisów Traktatu dotyczących **swobodnego przepływu towarów** (*libre circulación de mercancías*), kluczowe znaczenie mają uregulowania dotyczące unii celnej (art. 28 TFUE, dawny art. 23 TWE), zakazu nakładania ceł i opłat o skutku równoważnym do ceł (art. 30 TFUE, dawny art. 25 TWE), zakazu ograniczeń ilościowych oraz wszelkich środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych (art. 34 TFUE, dawny art. 28 TWE) i zakazu opodatkowania dyskryminacyjnego i protekcjonistycznego (art. 110 TFUE, dawny art. 90 TWE).

Swobodny przepływ osób (*libre circulación de personas*) obejmuje: swobodny przepływ pracowników – *libre circulación de trabajadores* (art. 45–48 TFUE, dawne art. 39–42 TWE) oraz prawo (swobodę) przedsiębiorczości – *derecho de establecimiento* (art. 49–55 TFUE, dawne art. 43–48 i art. 294 TWE). Należy je odróżnić od niezależnej od aspektów ekonomicznych swobody przemieszczania się i przebywania na terytorium innego państwa członkowskiego, zagwarantowanej każdemu obywatelowi Unii Europejskiej w art. 21 TUE (dawnym art. 18 TWE). Swoboda przedsiębiorczości, zgodnie z art. 49 TFUE zapewnia *wolność podejmowania i wykonywania działalności prowadzonej na własny rachunek, jak również zakładania i zarządzania przedsiębiorstwami, a zwłaszcza spółkami (w rozumieniu Traktatu) na warunkach określonych przez ustawodawstwo państwa przyjmującego dla własnych obywateli*. W przepisie tym zagwarantowano prawo do zakładania agencji, oddziałów i filii przedsiębiorstw przez obywateli jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego. Uprawnienia wynikające z prawa przedsiębiorczości przysługują także jednostkom organizacyjnym (spółkom prawa cywilnego, spółkom prawa handlowego, spółdzielniom, innym prywatnym i publicznym osobom prawnym, z wyjątkiem spółek, których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysków) mającym statutową siedzibę, zarząd lub główne przedsiębiorstwo w państwie członkowskim (art. 54 TFUE).

Swobodę przedsiębiorczości należy odróżnić od **swobodnego przepływu usług** (*libre circulación de servicios*), charakteryzuje ją bowiem przesłanka trwałości – natomiast zgodnie z art. 57 TFUE usługę można wykonywać w sposób przejściowy.

Część II

Prawo polskie

Parte II

Derecho polaco

Capítulo I.

Polonia en la UE

I.1. La integración europea – las etapas más importantes, las ideas y la vía de Polonia hacia la Unión Europea

I.1.1. Las etapas iniciales de la integración europea

La historia de la idea de la integración europea tiene sus comienzos en los siglos medievales y la monarquía de Carlos Magnus – muy adicto a una causa de unidad del mundo cristiano. La idea de la Comunidad Europea fue presentada después en las obras de numerosos monarcas, políticos y filósofos del período de Edad Media (Pierre Dubois en el tratado *De recuperatione Terrae Sanctae*), Renacimiento e Ilustración (Maximilian Sully y su concepción de los Estados Unidos de Europa, abad Charles Irénée de Saint-Pierre – el autor de la idea de la paz continua, protegida por el parlamento de la federación de los países igualados en sus derechos, Jean Jacques Rousseau – propagador de la idea de la federación de los países con el parlamento paneuropeo). Immanuel Kant en su tratado *Zum ewigen Frieden* presentó la concepción de la creación de los Estados Unidos de Europa en la forma de la federación de los libres países republicanos. El año 1814 Claude Henri Saint-Simon y Agustín Thierry presentaron el plan de crear Europa Unida en la forma del país supranacional. Las ideas de la creación de Europa unida o de los Estados Unidos de Europa – diferentes en detalles, pero todas subrayando la unidad de Europa – fueron propagadas por numerosos pensadores, filósofos y políticos. Según el crecimiento de las tendencias nacionalistas al final del siglo XIX – estas ideas hubieron perdido su importancia o su sentido fue cambiado radicalmente (por ejemplo: la teoría alemana de “Mitteleuropa” como “el espacio del destino alemán”). En el período de entreguerras las ideas paneuropeas recuperaron su popularidad. En la segunda mitad de los años 20 el movimiento paneuropeo vivió su época dorada. El año 1930, Aristide Briand, pronunció un discurso ante la asamblea de la Sociedad de Naciones en el que defendió la idea de una federación de naciones europeas basada en la solidaridad y en busca de la prosperidad económica y la cooperación política y social, realizada al comienzo por la creación de la unión aduanera entre Francia, Alemania y Reino Unido.

La propia historia de la integración europea comenzó después de la Segunda Guerra Mundial; como resultado de ello hoy existe la Unión Europea, compuesta de 27 países miembros. En el año 1950 el Ministro francés de Asuntos Exteriores, Robert Schuman, presentó un plan para una mayor cooperación en el sector del carbón y del acero. Su proposición creó la base para la elaboración por Jean Monnet del proyecto de La Comunidad Europea del Carbón y del Acero y para las negociaciones de seis países: Francia, Alemania, Italia, Bélgica, Países Bajos y Luxemburgo. **El Tratado constitutivo de la Comunidad Europea del Carbón y del Acero – CECA** (*Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali – EWWiS*) firmado el 18 de abril de 1951 en París, entró en vigor el 23 de julio de 1952 y expiró el 23 de julio de 2002. El objeto del Tratado constituyó: aumentar el desarrollo económico, aumento de empleo y levantamiento del nivel de vida en los Estados miembros por la creación del mercado común de carbón y acero.

La idea de la ampliación de la cooperación a más ámbitos (no sólo en el sector de carbón y acero) se realizó mediante la firma de los Tratados de Roma. Sobre la base del éxito del Tratado constitutivo de la Comunidad del Carbón y del Acero, los seis países miembros ampliaron la cooperación a otros sectores económicos. **El Tratado constitutivo de la Comunidad Económica Europea – CEE** (*Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą – EWG*) se firmó en Roma el 25 de marzo de 1957. Su objetivo fue que personas, bienes y servicios puedan moverse libremente a través de las fronteras. El ámbito del Tratado fue sobre todo económico. Su firma coincidió con la del **Tratado constitutivo de la Comunidad Europea de Energía Atómica – EURATOM** (*Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej – EWEA*) por lo que ambos son conocidos conjuntamente como los Tratados de Roma. Tratado de EURATOM atañe el sector de la producción y explotación de la energía atómica. Ambos tratados entraron en vigor el 1 de enero de 1958.

De acuerdo con el art. 2 del Tratado constitutivo de la Comunidad Económica Europea, la Comunidad: *tendrá por misión promover, mediante el establecimiento de un mercado común y la progresiva aproximación de las políticas económicas de los Estados Miembros, un desarrollo armonioso de las actividades económicas en el conjunto de la Comunidad, una expansión continua y equilibrada, una estabilidad creciente, una elevación acelerada del nivel de vida y relaciones más estrechas entre los Estados que la integran.* En su preámbulo, el Tratado expuso como sus fines entre otros: garantizar un desarrollo económico estable, un intercambio comercial equilibrado y una competencia leal, reforzar la unidad de sus economías y asegurar su desarrollo armónico. Para la realización de sus fines el Tratado declaró la creación del mercado común y progresivamente aproximación de las economías de los Estados miembros. El Tratado usó la concepción del mercado común sin definirlo – esta definición tampoco fue introducida por los siguientes tratados. La elaboró el Tribunal Europeo de Justicia en la sentencia del 5 de mayo de 1982, caso C-15/81, Gaston Schul¹¹⁷ diciendo que **el mercado común** (*wspólny rynek*) significa *la supresión de todas las*

¹¹⁷ Recopilación de Jurisprudencia 1982, p. 1409, edición especial española: p. 349.

barreras comerciales en la Comunidad con el fin de juntar los mercados nacionales en un mercado único, en cual las condiciones de funcionamiento lo más posible serán más parecidas a las condiciones del funcionamiento del mercado interior real.

Los tratados fundacionales (*traktaty założycielskie*) fueron modificados varias veces, en especial con motivo del ingreso de nuevos Estados miembros. El día 1 de enero de 1973 los Seis se convirtieron en Nueve con la adhesión de Dinamarca, Irlanda y el Reino Unido. El día 1 de enero de 1981 el número de miembros de la Comunidad pasó a diez con la adhesión de Grecia, el día 1 de enero de 1986 – a doce con la entrada de España y Portugal, el día 1 de enero de 1995 – a quince con al entrada de Austria, Finlandia y Suecia, el día 1 de mayo de 2004 – a 25 Estados miembros (incluyendo también Polonia) y finalmente el día 1 de enero de 2007 – a 27 Estados miembros con la adhesión de Bulgaria y Rumania.

Los tratados que regulan actualmente los fundamentos de la Unión Europea son:

- *Tratado de funcionamiento de la Unión Europea* (Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) – TFUE,
- *Tratado de la Unión Europea* (Traktat o Unii Europejskiej) – TUE.

1.1.2. El mercado interior y sus libertades fundamentales

El año 1986 se firmó el **Acta Única Europea** (*Jednolity Akt Europejski*) abriendo la siguiente etapa de la integración europea. El Acta entró en vigor el 1 de julio de 1987. Introdujo algunas novedades y modificaciones de los tratados fundacionales (aumentó la influencia del Parlamento Europeo e introdujo el Tribunal de la Primera Instancia). Su papel, muy importante, contó con la introducción al Tratado constitutivo de CEE las adaptaciones necesarias para completar el **mercado interior** (*rynek wewnętrzny*), que de acuerdo con el art. 14 apartado 2 del Tratado: *implicará un espacio sin fronteras interiores, en el que la libre circulación de mercancías, personas, servicios y capitales estará garantizada de acuerdo con las disposiciones del presente Tratado.*

Las normas del TFUE más importantes sobre **la libre circulación de mercancías** (*swobodny przepływ towarów*) están incluidos en los siguientes artículos: art. 28 (unión aduanera), art. 30 (la prohibición de los derechos de aduana o exacciones de efecto equivalente), art. 34 (la prohibición de las restricciones cuantitativas, así como todas las medidas de efecto equivalente) y art. 110 (la prohibición de la imposición de los impuestos discriminatorios o del carácter protectorio).

La libre circulación de las personas (*swobodny przepływ osób*) está compuesta por dos libertades: libre circulación de los trabajadores (art. 45–48 del TFUE) y derecho de establecimiento (art. 49–55 del TFUE). Estas últimas hay que separar de otro – en este caso independiente de los aspectos económicos – privilegio que es la libertad de movimiento, garantizado en el art. 21 del Tratado. El derecho de establecimiento, de acuerdo con el art. 49 del TFUE, comprenderá el acceso a las actividades no asalariadas y su ejercicio, así como la constitución y gestión de empresas y, especialmente, de sociedades, tal como se definen en el párrafo segundo del art. 54 del TFUE, en las condiciones fijadas por

la legislación del país de establecimiento para sus propios nacionales. En esta norma se garantiza el derecho de la apertura de agencias, sucursales o filiales por los nacionales de un Estado miembro establecidos en el territorio de otro Estado miembro. Las sociedades constituidas de conformidad con la legislación de un Estado miembro y cuya sede social, administración central o centro de actividad principal se encuentre dentro de la Comunidad, quedarán equiparadas, a efectos de aplicación de las disposiciones del derecho de establecimiento, a las personas físicas nacionales de los Estados miembros. Por sociedades se entiende las sociedades de Derecho civil o mercantil, incluso las sociedades cooperativas, y las demás personas jurídicas de Derecho público o privado, con excepción de las que no persigan un fin lucrativo (art. 54 del TFUE).

La libertad de establecimiento se tiene que separar de **la libre circulación de servicios** (*swobodny przepływ usług*) – de acuerdo con el art. 57 del Tratado el prestador de un servicio podrá ejercer temporalmente su actividad en el Estado donde se lleve a cabo la prestación, en las mismas condiciones que imponga ese Estado a sus propios nacionales.

La libre circulación de capitales y de pagos (*swobodny przepływ kapitału i płatności*) está regulada por los arts. 63–66 del Tratado. De acuerdo con el párrafo primero del art. 63 del TFUE, *quedan prohibidas todas las restricciones de los movimientos de capitales entre Estados miembros y entre Estados miembros y terceros países*. En el párrafo segundo se añade a la libertad de capital la libre circulación de pagos, *quedan prohibidas cualesquiera restricciones sobre los pagos entre Estados miembros y entre Estados miembros y terceros países*.

I.1.3. La Unión Europea y la adhesión de Polonia a la Unión Europea

La siguiente etapa de la integración europea formó **el Tratado de la Unión Europea** (*Traktat o Unii Europejskiej*) firmado en Maastricht el 7 de febrero de 1992. El Tratado entró en vigor el 1 de noviembre de 1993 y cambió el nombre de la Comunidad Económica Europea por el de la Comunidad Europea y el Tratado constitutivo de la Comunidad Económica Europea por el Tratado constitutivo de la Comunidad Europea (TCE). El Tratado de Maastricht creó una nueva estructura con tres pilares, de naturaleza tanto económica como política: la denominada Unión Europea. El primer pilar tuvo el ámbito comunitario y cubrió la mayoría de las políticas comunes, donde las decisiones fueron tomadas por el método comunitario, con la participación de la Comisión, el Parlamento y el Consejo. El segundo pilar comprendió Política Exterior y de Seguridad Común, y el tercer pilar comprendió Policía y cooperación judicial en materia penal. El segundo y el tercer pilar contaron con un proceso de toma de decisiones intergubernamental, que recurrió con frecuencia a la unanimidad y en el cual el papel de las instituciones europeas fue modesto. El Tratado instauró políticas comunitarias en nuevos ámbitos: redes transeuropeas, política industrial, protección del consumidor, educación y formación profesional, protección de la salud, cultura, protección del medio ambiente, etc. El Tratado de Maastricht respondió a los siguientes objetivos esenciales: refuerzo de la legitimidad democrática de las instituciones, mejora de la eficacia de las instituciones,

instauración de una unión económica y monetaria, desarrollo de la dimensión social de la Comunidad e institución de una política exterior y de seguridad común.

El sucesivo tratado, **Tratado de Ámsterdam** (*Traktat z Amsterdamu*) firmado el 2 de octubre de 1997, entró en vigor el 1 de mayo de 1999. Modificó el texto y la numeración de los Tratados de la CE y de la UE, estableciendo la versión consolidada de ambos. Introdujo algunos cambios institucionales y unos cambios en los procedimientos. Además, introdujo **la cooperación reforzada** (*wzmocniona współpraca*), que permite una cooperación más estrecha entre los países de la Unión que deseen continuar la profundización de la construcción europea, respetando el marco institucional único de la Unión.

El Tratado de Niza (*Traktat z Nicei*) firmado el 26 de febrero del 2001, entró en vigor el 1 de febrero de 2003. Sobre todo, reformó las instituciones para que la Unión pudiera funcionar eficazmente tras su ampliación a 25 Estados miembros en 2004 y a 27 Estados miembros en 2007. El Tratado de Niza, el Tratado de la Unión Europea y el Tratado constitutivo de la Comunidad Europea han sido fusionados en una versión consolidada.

Cincuenta años del sistema comunista ha alejado el bloque de la Unión Europea de Polonia. Después de la Segunda Guerra Mundial, Polonia se convirtió en un país satélite de URSS, desprovisto durante casi medio siglo de su soberanía. En el año 1989 en Polonia empezó el proceso de la transición democrática y también el proceso de integración europea, basado en el respeto de los principios democráticos, en la protección de los derechos humanos y en la economía del mercado. La incorporación a los procesos de integración de Europa Occidental se convirtió en uno de los objetivos estratégicos de Polonia desde la recuperación de la soberanía total en 1989. El proceso de la integración en la Unión Europea se inició en los primeros años de la transición democrática después del apoyo verbal y efectivo dado por la Comunidad a las transformaciones polacas.

El primer paso dado en ese sentido fue la firma el 16 de diciembre de 1991 del **Acuerdo Europeo** (*Układ Europejski*) (Acuerdo de Asociación entre la República de Polonia y las Comunidades Europeas) que dio a Polonia la categoría del país asociado a las Comunidades Europeas. Inmediatamente después de la entrada en vigor de dicho Tratado, el 1 de febrero de 1994, el Consejo de Ministros de Polonia aprobó el programa de adaptación de la economía polaca y de la legislación a las exigencias de la Unión Europea. La presentación el 8 de abril de 1994 de la petición oficial de admisión en la UE formalizó todo el proceso y Polonia abrió un período de intensos preparativos de cara a su ingreso en la Unión Europea. En la reunión del Consejo Europeo del 13 de diciembre de 1997 en Luxemburgo se eligieron los países que integrarían el primer grupo invitado a iniciar las negociaciones sobre la adhesión y en ese grupo se encontró Polonia. Las negociaciones culminaron con éxito en diciembre de 2002. El 16 de abril de 2003 en Atenas se firmó **el Tratado sobre la Adhesión de Polonia** (y otros países candidatos: Chequia, Eslovaquia, Eslovenia, Estonia, Hungría, Letonia, Lituania, Chipre y Malta) a la Unión Europea. En el referéndum que se llevó

a cabo los días 7 y 8 de junio de 2003 en Polonia, la mayoría de sus participantes votó a favor de la adhesión a la UE. De acuerdo con el Tratado de Atenas el día 1 de mayo de 2004 Polonia y otros nueve países se incorporan a la Unión Europea.

I.1.4. El Tratado reformador de la Unión Europea (Tratado de Lisboa)

En julio de 2003 terminó su trabajo la Convención Europea, establecida el diciembre del año 2001 por el Consejo Europeo de Laeken. Como resultado del debate sobre el futuro de Europa adoptó el proyecto de Constitución Europea. En el 18 de junio de 2004 los Jefes de Estado y Gobierno en el Consejo Europeo de Bruselas adaptaron **el Tratado por el que se establece una Constitución para Europa** (*Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy*). La Constitución se firmó oficialmente en Roma el 29 de octubre de 2004 y se presentó a los ya 27 Estados miembros (incluyendo también Polonia) para su ratificación.

El Tratado, por el que se establece una Constitución para Europa, nunca llegó a ratificarse. Las discusiones mantenidas para la elaboración de una Constitución siguió el acuerdo sobre **el Tratado de Lisboa** (*Traktat z Lizbony*) firmado el día 13 de diciembre de 2007. El Tratado de Lisboa entró en vigor el 1 de diciembre de 2009. Algunas de las reformas más importantes que introdujo el Tratado de Lisboa son: la personalidad jurídica dada a la Unión Europea y la liquidación de su estructura de tres pilares, la reducción de las posibilidades de estancamiento en el Consejo de la Unión Europea mediante el voto por mayoría cualificada, un Parlamento Europeo con mayor peso mediante la extensión del procedimiento de decisión conjunta con el Consejo de la UE, la creación de las figuras de Presidente del Consejo Europeo y Alto Representante de la Unión para Asuntos Exteriores y Política de Seguridad. El Tratado de Lisboa también hizo que la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea sea vinculante jurídicamente.

I.1.5. Las etapas de la integración europea – el resumen

Los presentados procesos y acontecimientos compusieron las siguientes etapas de la integración europea, que pasó por el establecimiento de los órganos supranacionales con sus competencias propias independientemente de su ejecución por los Estados miembros. Sobre todo como resultado de la integración europea se creó el ordenamiento jurídico de la Unión Europea. En este círculo se realizó la idea formulada hace más de 2000 años por Cicerón en su obra *De Re Publica*: *no debe existir un Derecho en Roma, otro en Atenas, uno ahora, y otro después, pero tiene que ser que Derecho único y fijo gobierne todas las naciones por todo el tiempo.*